

Self-Fulfilling Beliefs and Doxastic Voluntarism in Contemporary Epistemology

Hussein Joodi

 Department of Islamic Philosophy and Mysticism, International University of Islamic Denominations, Tehran, Iran.
Email: husseinjoodi@gmail.com

Article Info

Article type:

Research Article

Article history:

Received: 23 November 2025

Accepted: 25 December 2025

Published: 17 May 2026

Keywords:

belief, voluntarism, epistemic responsibility, practical reasons, doxastic involuntarism

ABSTRACT

Generally, in 20th-century epistemology, belief was considered an involuntary state based on evidence, and its formation was not subject to the subject's will or decision. In the 21st century, various attempts have been made to defend voluntarism in belief (doxastic voluntarism). According to one group of these attempts, voluntarism is defensible, at least under specific conditions and for a limited range of beliefs. This includes situations where there is a special relationship between the voluntary act of believing and the truth of the belief's content, such that the truth of the belief is guaranteed either conceptually or due to specific circumstances upon believing. This article examines different versions of this idea in the works of David Velleman and Rick Peels (based on self-fulfilling beliefs) and Andrew Reisner (based on epistemic suspension). Subsequently, Gregory Antill's critique against these efforts is analyzed, and it is shown that this critique, in its current form, lacks sufficient force. Finally, Antill's critique is reinforced, and it is argued that self-fulfilling beliefs and situations of epistemic suspension cannot serve as evidence for doxastic voluntarism. Consequently, the defense of voluntarism, even for specific and limited cases, faces serious problems.

Cite this article: Joodi, H. (2026). Self-Fulfilling Beliefs and Doxastic Voluntarism in Contemporary Epistemology. *Shenakht*, 19(91/1), 53-74.

<http://doi.org/10.48308/kj.2026.242603.1383>

Extended Abstract

The question of whether human beings possess the capacity to believe at will constitutes one of the most fundamental inquiries in the philosophy of mind, epistemology, and the ethics of belief. At its core, the problem addresses whether an agent can, merely through an act of will or decision, acquire a belief in the truth of a proposition, or whether belief is strictly an involuntary response to evidence. Throughout the dominant tradition of 20th-century analytic philosophy, the answer to this question was overwhelmingly negative. This position, known as Doxastic Involuntarism, posits that belief is not under the direct control of the agent's will. While we may voluntarily decide to study a subject or focus our attention—actions that indirectly influence belief—we cannot simply decide to believe a proposition in the way we decide to perform a physical action. This view was cemented by influential figures such as William Alston, Bernard Williams, and Richard Feldman. Williams argued that the very nature of belief aims at truth; to decide to believe regardless of truth would reduce belief to a mere utility, incompatible with its internal logic and its primary function of matching reality. Similarly, Alston utilized psychological analysis to demonstrate that humans lack "direct voluntary control" over their propositional attitudes. He argued that because we cannot believe at will, we cannot be held deontologically responsible for our beliefs in the same way we are for our actions, based on the principle that "ought implies can". Consequently, the consensus established that belief is a passive cognitive reaction to evidence, not an active choice.

However, despite the historical dominance of involuntarism, the 21st century has witnessed a significant revival of Doxastic Voluntarism. A new wave of philosophers has attempted to demonstrate that, at least in specific circumstances and for a limited scope of beliefs, the will can and does play a decisive role. This resurgence is largely driven by the analysis of "self-fulfilling beliefs," where the act of believing itself acts as a catalyst for the truth of the proposition. Prominent among these defenders is David Velleman, who challenges the traditional view by introducing scenarios where belief guarantees its own truth. Velleman illustrates this with the example of a trustworthy billionaire who promises to pay a specific individual one million dollars if, and only if, that individual believes they will become a millionaire. In this scenario, the proposition "I will become a millionaire" becomes true solely because the agent believes it. Velleman suggests that in such cases, the agent possesses "epistemic license" to believe. Since the belief will result in a truth, the agent is cognitively permitted to adopt it. Furthermore, because the evidence is neutral prior to the belief, "practical reasons"—such as the desire for the money—can legitimately break the tie, allowing the will to determine the belief. Velleman distinguishes between two aims of belief: the "state-centric" aim (having a belief that is true) and the "proposition-centric" aim (believing a proposition because it is true).

He argues that self-fulfilling beliefs satisfy the state-centric aim, thereby allowing the agent to "jump" to a conclusion that their own will renders true.

Building on this foundation, Rick Peels attacks the claim that voluntary belief is conceptually impossible. He proposes scenarios of "Truth-Dependence on Belief" (TDB) to show that believing at will involves no logical contradiction. To provide a rigorous framework, Peels outlines eight conditions often cited as necessary for voluntary belief, including the subject's awareness of their ability (C1), the intention to form the belief (C6), and the stability of the belief after the decision (C3). He argues that only the eighth condition—*independence from truth* (C8)—is unnecessary, as voluntary belief does not require self-deception. Peels introduces the thought experiment of "Dr. Transparent," a mind-reader who offers a financial reward if an agent can form a specific belief within a minute. The agent, realizing that forming the belief guarantees the reward (and thus the truth of the belief), can deliberately bring about this belief. This challenges the "doxastic involuntarism" dogma by showing that voluntary belief is possible, even if rare in everyday life.

Similarly, Andrew Reisner defends a "limited doxastic voluntarism" by criticizing "strict evidentialism". He argues that when epistemic evidence is insufficient or neutral, agents are permitted to rely on non-epistemic reasons to form beliefs. Reisner utilizes the "Alice and the Numbers Game" thought experiment in two versions. In the "Single-Point Game," Alice's belief directly determines the number displayed on a screen; only the number "2" remains stable because if she believes "2," the screen shows "2". In the "Multi-Point Game," two stable points exist (e.g., "2" and "-2"). Here, theoretical reason provides no preference for one over the other, creating a situation similar to Buridan's Ass. Reisner argues that Alice possesses "normative knowledge": she knows that believing "2" will make "2" true. This knowledge justifies the "leap" to belief even in the absence of independent evidence.

Despite the ingenuity of these voluntarist arguments, they face a formidable critique from Gregory Antill. Antill leverages Velleman's distinction between aims to argue that the structure of belief is inherently proposition-centric; it seeks to discover truth, not merely manufacture a mental state that coincides with truth. In self-fulfilling cases, while the agent knows that believing will result in a true state, they do not have evidence for the proposition itself prior to the act of believing. Antill contends that relying on practical reasons to form a belief "bypasses" theoretical reasoning rather than concluding it. Even if the agent knows the belief will become true, the selection is based on preference, not on a discovery of truth. Antill concludes that knowing a belief will turn out true is fundamentally different from knowing what is currently true.

While Antill's critique is powerful, it requires further reinforcement. This article argues that two supplementary considerations—one conceptual and one temporal—are necessary to establish that what is described by voluntarists is not genuine belief. The first consideration involves distinguishing between "believing a proposition" (propositional belief) and "committing to a proposition" (doxastic commitment). Many scenarios cited by voluntarists describe a state of acceptance or commitment—acting as if a proposition were true for practical purposes—without actually believing it in the psychological sense. As noted by J.L. Schellenberg and Pamela Hieronymi, one can commit to an idea for the sake of argument or confidence without the involuntary cognitive assent that characterizes genuine belief. When an agent "decides" to believe in a self-fulfilling scenario, they are likely engaging in a performative act of commitment to trigger the outcome.

The second consideration concerns the "temporal dimension of epistemic justification". For a belief to be epistemically justified, the evidence for its truth must exist simultaneously with the formation of the belief. In self-fulfilling scenarios, the "evidence" is generated after the belief is formed. Referencing Ernest Sosa and Timothy Williamson, the article argues that epistemic justification cannot be prospective; a belief is only "apt" or justified if it responds to facts available at the time of belief. This "temporal mismatch" proves that even if the belief eventually becomes true, it was irrational at the moment of adoption.

In conclusion, the contemporary attempt to revive doxastic voluntarism through self-fulfilling beliefs fails. While Velleman, Peels, and Reisner present sophisticated scenarios, they either conflate commitment with belief or violate the temporal logic of evidence. The traditional view of Doxastic Involuntarism remains the most accurate description: belief is a response to evidence, not a creation of the will. Preserving the distinction between practical and theoretical reason is essential for the integrity of epistemic responsibility.

باورهای خودتحقق‌بخش و اختیارگرایی باورمندانه

حسین جودی ✉

✉ گروه فلسفه و عرفان اسلامی، دانشگاه بین‌المللی مذاهب اسلامی، تهران، ایران. رایانامه: huseinjoodi@gmail.com

چکیده

به‌طورکلی، در معرفت‌شناسی قرن بیستم، باور حالتی غیرارادی تلقی می‌شده است که مبتنی بر شواهد است و براساس اراده و تصمیم سوژه قابل‌شکل‌گیری نیست. در قرن بیست‌ویکم تلاش‌های مختلفی در دفاع از اراده‌گرایی درباب باور صورت گرفته است. مطابق گروهی از این تلاش‌ها، حداقل در شرایط خاص و برای بخش محدودی از باورها، اراده‌گرایی قابل‌دفاع است. این شامل شرایطی است که رابطه‌ای خاص میان باورکردن ارادی و صدق متعلق باور وجود دارد، به‌نحوی که صدق باور به‌صورت مفهومی یا به‌دلیل شرایط خاص با باورکردن تضمین می‌شود. این مقاله به بررسی نسخه‌های مختلف این ایده در آثار دیوید ولمن و ریک پلیر (مبتنی بر باورهای خودتحقق‌بخش) و اندرو رایسنر (مبتنی بر وضعیت تعلیق معرفتی) می‌پردازد. سپس نقد گریگوری آنتیل علیه این تلاش‌ها بررسی می‌شود و نشان داده می‌شود که این نقد در صورت فعلی‌اش کفایت لازم را ندارد. درنهایت، نقد آنتیل تقویت می‌شود و استدلال می‌شود که باورهای خودتحقق‌بخش و وضعیت‌های تعلیق معرفتی نمی‌توانند شاهدی برای اراده‌گرایی باورمندانه باشند. درنتیجه، دفاع از اراده‌گرایی، حتی در موارد مشخص و محدود، با مشکلات جدی روبه‌رو است.

اطلاعات مقاله

نوع مقاله: مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۹/۰۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۱۰/۰۴

تاریخ انتشار: ۱۴۰۵/۰۲/۲۷

کلیدواژه‌ها:

باور، اختیارگرایی، مسئولیت معرفتی، دلایل عملی، اختیار غیرمستقیم

استناد: جودی، حسین. (۱۴۰۵). باورهای خودتحقق‌بخش و اختیارگرایی باورمندانه. شناخت، ۱۹(۹۱/۱)، ۵۳-۷۴

DOI: <http://doi.org/10.48308/kj.2026.242603.1383>

© نویسندگان

ناشر: دانشگاه شهید بهشتی

۱. مقدمه

پرسش از حدود و امکان اختیار در ساحت باور از جمله مسائل بنیادی در فلسفه ذهن، معرفت‌شناسی و اخلاق باور است. آیا انسان می‌تواند به اختیار خویش باور بیاورد؟ آیا ممکن است فردی، به صرف اراده و تصمیم، به صدق گزاره‌ای معتقد شود یا از باوری دست بکشد؟ این پرسش که در ظاهر ساده می‌نماید در دل خود حامل درگیری‌های پیچیده‌ای با مباحثی چون ماهیت باور، نسبت میان عقلانیت و اراده، نقش شواهد در توجیه باور و رابطه میان فاعلیت اخلاقی و باورمندی است.

در سنت غالب فلسفه تحلیلی، پاسخ به این پرسش منفی است. دیدگاه موسوم به غیراختیارگرایی باورمندان بر آن است که باور، دست‌کم به‌طور مستقیم، تحت سلطه اراده فاعل نیست. ما ممکن است تصمیم بگیریم که مطالعه کنیم، در معرض اطلاعات قرار بگیریم، یا حتی تمرکز خود را معطوف به موضوعی کنیم اما نمی‌توانیم صرفاً با تصمیمی ارادی باور به صدق یا کذب گزاره‌ای پیدا کنیم. این دیدگاه، که فیلسوفانی همچون ویلیام آلستون (Alston, 1988)، برنارد ویلیامز (Williams, 1973) و ریچارد فلدمن (Feldman, 2000) نمایندگان آن هستند، از پشتوانه‌های مفهومی، روان‌شناختی و شهودی نیرومندی برخوردار است. برای مثال، ویلیامز، در مقاله مشهور خود «تصمیم برای باور»، استدلال می‌کند که ماهیت باور ایجاب می‌کند که برآمده از شواهد ادراکی یا منطقی باشد نه از اراده صرف، زیرا، در غیر این صورت، باور صرفاً نقش ابزاری پیدا می‌کند و از وظیفه اصلی‌اش که تطابق با واقع است تهی می‌گردد (Williams, 1973, p. 148). به همین ترتیب، آلستون، با تحلیل روان‌شناسی شناخت، نشان می‌دهد که انسان حتی اگر بخواهد، نمی‌تواند هم‌اکنون و آگاهانه به گزاره‌ای خلاف شواهد باور پیدا کند، زیرا مکانیسم‌های ذهنی ما براساس فرآیندهای علی ناخودآگاه عمل می‌کنند نه انتخاب آگاهانه مستقیم (Alston, 1988, p. 265). همچنین فلدمن معتقد است که باورکردن عملی از سنخ «انتخاب» نیست بلکه نتیجه‌ای است که ذهن به دلایل ارائه شده می‌دهد، همان‌گونه که یک نتیجه منطقی تابع مقدمات است نه خواست شخصی (Feldman, 2000, p. 680).

با این‌همه، در دهه‌های اخیر، شاهد احیای دوباره بحث از سوی جریان‌هایی هستیم که تحت عنوان اختیارگرایی باورمندان^۱ شناخته می‌شوند. این جریان‌ها تلاش می‌کنند که امکان و گاه ضرورت دخالت اراده در شکل‌گیری باورها را نشان دهند. از جمله این رویکردها می‌توان تلاش‌های دیوید ولمن (Velleman, 1989)، آندرو رایسنر (Reisner, 2013) و ریک پیلز (Peels, 2014) را ذکر کرد. این اندیشمندان می‌کوشند نشان دهند که، در شرایطی خاص، باورمندی به‌نحو اختیاری ممکن، موجه و بلکه ضروری است. این موضع در معرض نقدهای جدی نیز قرار گرفته است. از جمله مهم‌ترین نقدها، می‌توان به تحلیل گرگوری آنتیل (Antill, 2020) اشاره کرد که، با بازخوانی چستی «باور اختیاری» و بررسی مکانیسم‌های معرفتی تشکیل باور، کوشیده است نشان دهد که سناریوهایی که رایسنر و پیلز طراحی کرده‌اند،

¹ Doxastic voluntarism

در عمل، یا به واسطه ضعف روان‌شناختی، یا به دلیل ناسازگاری با ساختار عقلانیت باور در تحقق ادعای خود ناتوان اند (Antill, 2020, p. 795)

در این مقاله، پس از بحث در خصوص دفاع ولمن، رایسنر و پیلز از اختیارگرایی باورمندان، نقدهای آنتیل بررسی می‌شود. استدلال می‌کنم که نقدهای آنتیل در صورت فعلی‌شان قوت کافی ندارد که موارد مورداستفاده ولمن، رایسنر و پیلز را رد کنند. با وجود این، نشان می‌دهم که، با افزودن دو ملاحظه جدید به نقدهای آنتیل، می‌توان علیه ادعای ولمن، رایسنر و پیلز اقامه دعوی کرد. ساختار مقاله به این صورت خواهد بود: در بخش ۲، مختصراً دلایل سنتی علیه اختیارگرایی باورمندان را معرفی می‌کنم. در بخش ۳، موارد مورداتکای ولمن، پیلز و رایسنر در دفاع محدود از اختیارگرایی باورمندان را بحث می‌کنم و نقاط اشتراک و افتراق آن‌ها را نشان می‌دهم. در بخش ۴، نقد اخیر آنتیل علیه این استراتژی به نفع اختیارگرایی را به بحث می‌گذارم و استدلال می‌کنم که این نقد در صورت فعلی‌اش قوت کافی ندارد. در نهایت، در بخش ۵، دو ملاحظه جدید به نقد آنتیل اضافه می‌کنم و نشان می‌دهم که این دو ملاحظه چگونه علیه تلاش ولمن، پیلز و رایسنر به نفع اختیارگرایی باورمندان کفایت دارد. در نهایت، با یک نتیجه‌گیری کوتاه مقاله را به پایان می‌رسانم.

۲. ظهور غیراختیارگرایی باورمندان در فلسفه مدرن: شالوده‌ها، تاریخچه و استدلال‌ها

نخستین صورت‌بندی جدی از دیدگاه غیراختیارگرایانه نسبت به باور را می‌توان در نقدهای قرن نوزدهمی بر ایمان‌گرایی دینی مشاهده کرد، به ویژه در آثار ویلیام کلیفورد. کلیفورد در مقاله معروف خود، «اخلاق باور» (Clifford, 1877)، باور بی‌دلیل را غیراخلاقی و حتی خطرناک می‌داند. این موضع، به تدریج در فلسفه تحلیلی قرن بیستم تثبیت شد و در آثار ویلیام آلستون (Alston, 1988)، برنارد ویلیامز (Williams, 1973) و ریچارد فلدمن (Feldman, 2000) به بلوغ نظری رسید. به تدریج، اصطلاح غیراختیارگرایی باورمندان^۱ برای اشاره به این موضع تثبیت شد. از دهه ۱۹۷۰ به بعد، این دیدگاه به عنوان موضع غالب در معرفت‌شناسی تحلیلی پذیرفته شد، دیدگاهی که به شدت از نسبت میان باور و دلایل شواهدی و نیز تمایز میان عقل‌نظری و عملی دفاع می‌کرد و هرگونه «اتخاذ باور از طریق تصمیم‌گیری» را از لحاظ مفهومی، روان‌شناختی و معرفتی مردود می‌دانست. در ادامه، به طور مختصر، مهم‌ترین استدلال‌های له غیراختیارگرایی باورمندان ارائه می‌شود. این بحث نقش مهمی در فهم چگونگی بروز رویکردهای معاصر له اختیارگرایی باورمندان خواهد داشت.

۱-۲. استدلال مفهومی: ناسازگاری تصمیم برای باور و ماهیت باور

این استدلال به ماهیت «باور» به مثابه حالتی ذهنی که در جست‌وجوی صدق است تکیه دارد. برنارد ویلیامز (Williams, 1973) استدلال می‌کند که فرد نه تنها نباید بلکه اصلاً نمی‌تواند گزاره‌ای را به صرف اینکه باور به آن برای او

^۱ Doxastic involuntarism

سودمند است صادق بداند. اگر فردی باور آورد، صرفاً برای رسیدن به هدفی غیر باورانه (مثل آرامش روان یا پیروی از یک هنجار اخلاقی)، آن حالت ذهنی دیگر «باور» نیست بلکه گونه‌ای از «تظاهر»، «خودفریبی» یا «پذیرش مصلحتی» است. به گفته ویلیامز، ساختار درونی باور مستلزم آن است که باورمند صرفاً در صورتی آن گزاره را بپذیرد که آن را «مطابق با واقع ببیند» نه اینکه به دلخواه تصمیم بگیرد که آن را بپذیرد (Williams, 1973). این نکته به «منطق درونی باور» بازمی‌گردد: باور ذاتاً معطوف به حقیقت است. تصمیم‌گیری برای باور، اگر مستقل از صدق گزاره باشد، با این ویژگی ذاتی ناسازگار است و، در نتیجه، خود مفهوم باور را بی‌اعتبار می‌سازد.

۲-۲. استدلال روان‌شناختی: عدم امکان کنش ارادی مستقیم

ویلیام پی. آلستون (Alston, 1988) استدلال می‌کند که تلقی رایج از توجیه معرفتی به مثابه امری مبتنی بر تکلیف، تعهد و مسئولیت‌پذیری، به دلیل فقدان کنترل ارادی مستقیم بر باورها، در بنیاد خود نادرست است. آلستون بحث خود را با تبیین این نکته آغاز می‌کند که واژگان مرتبط با «توجیه» دلالت‌های تکلیف‌گرایانه‌ای دارند (Alston, 1988, p. 260).
 باین حال، آلستون استدلال می‌کند که این تلقی تکلیف‌گرایانه صرفاً در صورتی معقول است که باورها تحت کنترل ارادی ما قرار داشته باشند. بر پایه اصل «باید مستلزم توانستن است»^۱، تنها هنگامی می‌توان فاعلی را به داشتن یا نداشتن باوری ملزم دانست که او توانایی انتخاب آگاهانه و ارادی آن را داشته باشد. آلستون، با صراحت، این فرض را رد می‌کند و مدعی است که ما فاقد «کنترل ارادی مستقیم» بر باورهایمان هستیم، بدین معنا که نمی‌توانیم صرفاً با اراده و تصمیم یک باور را بپذیریم یا طرد کنیم (Alston, 1988, p. 265). این فقدان کنترل نه تنها در باب گزاره‌های آشکارا صادق یا کاذب بلکه در باب باورهای ادراکی، حافظه‌ای و استنتاج‌های بدیهی نیز صادق است.
 آلستون اذعان دارد که نوعی «کنترل ارادی غیر مستقیم و بلندمدت» بر بخشی از باورها وجود دارد (Alston, 1988, pp. 271-273). اما چنین کنترلی بسیار محدود، غیرقابل اعتماد و، از حیث دامنه، ناکافی است و نمی‌تواند مبنای یک تلقی عام و هنجاری از توجیه معرفتی قرار گیرد.

در نهایت، آلستون «کنترل ارادی غیر مستقیم بر باور» را تنها سازوکاری می‌داند که می‌تواند مسئولیت معرفتی را تاحدی حفظ کند. فاعل ممکن است به‌طور اشتقاقی برای داشتن یک باور سرزنش شود نه از آن‌رو که مستقیماً آن باور را انتخاب کرده است بلکه به این دلیل که در ایفای وظایف فکری خویش کوتاهی ورزیده است (Alston, 1988, p. 276)، وظایفی که اگر بدان‌ها عمل می‌کرد، شکل‌گیری آن باور منتفی می‌گردید.

۳. ظهور اختیارگرایی معاصر: سه رویکرد نوین در دفاع از اختیارگرایی باورمندانه

¹ Ought Implies Can

در قرن بیست‌ویکم، اختیارگرایی باورمندان به یکی از مهم‌ترین و جنجالی‌ترین حوزه‌های بحث در فلسفه ذهن و معرفت‌شناسی بدل شده است. این بحث، که حول امکان کنترل ارادی بر باورها می‌گردد، واکنشی مستقیم به دیدگاه غالب قدیمی است که باورها را واکنشی خودبه‌خود و غیراختیارگرایانه به شواهد می‌داند. اما آیا واقعاً می‌توان باور را، برخلاف شهود سنتی، تاحدی هم به اراده یا تصمیم شخصی نسبت داد؟ این سؤال مرکز توجه طیف جدیدی از نظریه‌پردازان شده است. در اینجا سعی می‌شود که ظهور و ویژگی‌های این رویکرد معاصر در تبیین مقالاتی از سه فیلسوف معاصر پیگیری شود.

۱-۳. اختیار در باور و باورهای خودتحقق‌گر از منظر دیوید ولمن

دیوید ولمن در آثار مهم خود، تأمل عملی (Velleman, 1989) و مقاله «در باب هدف باور» (Velleman, 2000a)، دیدگاهی متمایز در باب امکان پذیرش اختیاری باور مطرح کرده است. او در برابر سنت فلسفی مسلط، که باور را امری غیرارادی و برآمده از شواهد می‌داند، استدلال می‌کند که، در شرایطی خاص، به‌ویژه در باب باورهای خودتحقق‌گر، می‌توان از نوعی اختیار معرفتی سخن گفت. ایده محوری ولمن این است که برخی باورها، از آن‌رو که صدقشان وابسته به اختیارشدنشان است، نوعی آزادی معرفتی ویژه در اختیار فاعل قرار می‌دهند و امکان برگزیدن میان باور و ناباوری را فراهم می‌آورند. (Velleman, 2000a, p. 275).

برای توضیح این امکان، ولمن مثالی روشن‌گر می‌آورد: فرض کنید که یک میلیارد دلار قابل اعتماد که وثاقت او فرض گرفته شده است اعلام کند که اگر فردی باور داشته باشد که میلیون خواهد شد، او یک میلیون دلار به وی خواهد داد. در اینجا صدق گزاره «من میلیون خواهد شد» به خود داشتن این باور وابسته می‌شود، یعنی گزاره صرفاً به دلیل باورداشتن فرد به آن صادق خواهد شد. این نمونه ماهیت خودتحقق‌گر بودن برخی باورها را نشان می‌دهد: باور درست می‌شود چون کسی آن را باور کرده است. (Velleman, 2000a, pp. 275–276).

این وضعیت البته معمایی ایجاد می‌کند. در نگاه نخست، فرد تنها پس از شکل‌گیری باور می‌تواند شواهدی بر صدق آن داشته باشد. پیش از آن، هیچ شواهدی در دسترس نیست. ولمن، برای حل این مشکل، رویکردی مجازانگاران^۱ در معرفت‌شناسی عرضه می‌کند. به نظر او، در باب گزاره‌های خودتحقق‌گر، فاعل معرفتی مجاز است هم آن گزاره را باور کند و هم نقیض آن را باور کند. در چنین حالتی، فرد آزاد است که، با اراده خود و براساس دلایل عملی، یکی از دو گزینه را برگزیند. این ایده به دفاع از نوعی «اراده‌گرایی محدود» می‌انجامد (Velleman, 2000a, p. 277). در این رویکرد، «مجازانگاری» معرفتی، در واقع، یک «مجوز عملی» است، به این معنا که فاعل، در حالت خنثی بودن شواهد فعلی، براساس آگاهی از قدرت علی باور خود، برای ایجاد دلایل موجه‌ساز در آینده، تصمیم به پذیرش آن باور می‌گیرد و این تصمیم یک انتخاب عقلانی برای تحقق هدف معرفتی اش است.

¹ epistemic permissivism

هسته اصلی استدلال ولمن بر درکی جامع تر از شواهد موردنیاز برای موجه‌سازی باور استوار است. او معتقد است که عقلانیت نظری صرفاً وابسته به شواهد فعلی فرد نیست بلکه می‌تواند به آگاهی او از شواهد آتی نیز تکیه کند. به بیان دیگر، فرد مجاز است باوری را بپذیرد، اگر بداند که، پس از اختیار آن باور، شواهدی برای صدقش فراهم خواهد شد.^۱ ولمن تأکید می‌کند که غایت نهایی هنجارهای معرفتی رساندن فاعل به باور صادق است. اگر فاعل بداند که، با اختیار یک باور، به صدق دست خواهد یافت، چرا باید قواعدی که برای دستیابی به حقیقت طراحی شده‌اند مانع او شوند؟ در باورهای خودمحقق‌گر، نتیجه تامل خود فرد تعیین‌کننده صدق است و، از این رو، باور می‌تواند بدون شواهد از پیش در دسترس شکل گیرد و همچنان به‌نحو قابل اعتماد به حقیقت متصل باشد. به تعبیر ولمن، «جذابیت» این وضعیت در این است که فرد می‌تواند «با پریدن به سوی نتیجه، آن را صادق کند» (Velleman, 2000a, p. 277).

با این حال، ولمن دشواری مهمی را نیز به رسمیت می‌شناسد: اگر باور به «من میلیونر خواهم شد» به این دلیل مجاز است که خود را صادق می‌کند، آنگاه باور به «من میلیونر نخواهم شد» نیز به همان دلیل مجاز خواهد بود. در این حالت، با مسئله «دلایل متقارن»^۲ روبه‌رو می‌شویم، به این معنا که هر دو گزاره، در صورت اختیار شدن، صادق می‌شوند و دلایل معرفتی هیچ تمایزی میان آن‌ها نمی‌گذارند. ولمن پاسخ می‌دهد که اینجا ملاحظات عملی وارد می‌شوند. عامل شناسا می‌تواند صرفاً بر اساس ترجیح عملی یکی از دو باور را برگزیند. بدین معنا، آنچه تعادل را می‌شکند میل یا تمایل فرد به باور به یکی از پیامدهاست نه شواهد معرفتی بیشتر (Velleman, 2000a, p. 278).

نکته مهم این است که این دلایل عملی، دلایل معرفتی محسوب نمی‌شوند. ولمن، با الهام از گیلبرت هارمن، توضیح می‌دهد که فرآیند روان‌شناختی شکل‌گیری باورها الزاماً تابع ترتیبات منطقی مقدمات و نتایج نیست. اگر نتیجه نهایی به‌نحو قابل اعتماد با حقیقت پیوند داشته باشد، توضیح اینکه چرا فرد یکی از باورها را اختیار کرده می‌تواند روان‌شناختی یا عملی باشد. بنابراین، وقتی عقلانیت نظری هر دو باور تضمین شده است، مانعی وجود ندارد که فرد به اراده خود و بر اساس دلایل عملی یکی از آن‌ها را برگزیند (Velleman, 1989, p. 137).

استدلال ولمن بر تمایز میان دو فهم از هدف باور تکیه دارد. ولمن بر این اساس، میان دو فهم از هدف باور تمایز می‌گذارد: یک فهم، هدف «داشتن یک باور صادق» است که حالت‌محور^۳ نامیده می‌شود؛ فهم دیگر، هدف «باور داشتن

^۱ در مورد مثال ولمن بایستی میان دو امر تفکیک قائل شویم؛ طبیعتاً اگر شخص میلیارد را موثق نداند و یا تردید داشته باشد که وی به حرف خود عمل می‌کند، اساساً این مثال کار نمی‌کند. با این وجود فرض کنیم که ما میلیارد را در گفته خود موثق می‌دانیم و می‌دانیم که وی واقعاً قصد دارد تا در صورت ایجاد شدن باور مزبور در ما، به ما پول زیادی عطا کند. در این صورت ما در مواجهه با گفته وی به‌صورت موجه این باور را (به‌صورت غیراختیاری) پیدا می‌کنیم: «میلیارد به من در صورت باور کردن به این که من ثروتمند هستم، پول زیادی خواهد بخشید». حال اگرچه این باور در ما به‌صورت موجه پدید آمده است ولی این باور هنوز آن چیزی نیست که میلیارد در پی آن است. زیرا میلیارد از ما می‌خواهد که این باور را در خود ایجاد کنیم: «من ثروتمند هستم». مثال ولمن ناظر به این باور دوم است. شخص می‌تواند باور اول را داشته باشد ولی باور دوم را نداشته باشد. در واقع حتی اگر من به‌صورت موجه باور داشته‌ام که «در صورت باور کردن به این که ثروتمند هستم، ثروتمند خواهم شد»، هنوز می‌توانم صاحب این باور باشم که «من انسان فقیری هستم». حال در مثال ولمن، باور دوم ماهیتی خودتحقق بخش دارد، یعنی اگر من آن را در خود ایجاد کنم، واقعاً ثروتمند هم می‌شوم ولی اگر آن را در خود ایجاد نکنم، فقط خواهم ماند.

^۲ symmetrical reasons

^۳ state-centered

به آنچه صادق است» که گزاره‌محور است. ولمن استدلال می‌کند که در موارد خودمحقق‌گر، فاعل می‌تواند تشخیص دهد که اگر فلان باور را اختیار کند، آن باور صادق خواهد شد، فارغ از صدق کنونی گزاره. بدین ترتیب، فاعل دلایلی دارد که نشان می‌دهند در صورت اختیار این باور، او در نهایت باوری صادق خواهد داشت و این ویژگی، مجاز بودن معرفتی باور ارادی را ممکن می‌کند (Velleman, 2000a, p. 279).

برای پشتیبانی بیشتر از امکان باور به‌نحو ارادی، ولمن از قیاس‌هایی با حوزه اخلاق و عمل بهره می‌برد. در مجازانگاری اخلاقی، گاه چند عمل متعارض از نظر اخلاقی هم‌زمان مجازند و عامل می‌تواند، براساس ترجیح یا دلایل غیراخلاقی، میان آن‌ها انتخاب کند. همچنین در موقعیت‌های موسوم به «موقعیت بوریدان»، که دلایل عملی میان دو کنش کاملاً متعادل‌اند، گفته می‌شود که فرد با «کنش اراده» ویژه‌ای توازن را می‌شکند. ولمن این قیاس را به معرفت‌شناسی می‌کشد: در وضعیت باورهای خودمحقق‌گر، که دلایل معرفتی متوازن‌اند، فرد می‌تواند با اراده یکی از آن‌ها را برگزیند، نه به دلیل معرفتی بیشتر بلکه به واسطه دلایل عملی یا ترجیحات شخصی. این عمل ارادی بیشتر به «برگزیدن» شباهت دارد تا «انتخاب مبتنی بر دلیل» (Velleman, 1989, p. 138).

درنهایت، ولمن از مدلی ترکیبی دفاع می‌کند: دلایل نظری تضمین می‌کنند که باورهای خودمحقق‌گر، اگر اتخاذ شوند، صادق خواهند بود و دلایل عملی نقش تعیین‌کننده در انتخاب میان آن‌ها ایفا می‌کنند. بدین ترتیب، اختیارگرایی باورمندان، حداقل در برخی موارد خاص نه‌تنها ممکن بلکه عقلانی است^۱ (Velleman, 2000a, p. 280).

۲-۳. باور به اراده: نظریه پیلز و چالش سنت غیراختیارگرایانه

ایده کلی ولمن را ریک پیلز در مقاله چالش برانگیز خود با عنوان «باور به‌نحو ارادی ممکن است» (Peels, 2014) دنبال کرده است. پیلز نیز به تز باورمندی غیراختیارگرایانه، به‌عنوان یکی از پیش‌فرض‌های اساسی در معرفت‌شناسی تحلیلی، حمله می‌کند. پیلز با طراحی سناریوهایی فرضی موسوم به «وابستگی صدق به باور» (Truth-Dependence on Belief - TDB)، سعی می‌کند نشان دهد که، در برخی شرایط خاص، باور می‌تواند نتیجه کنش ارادی فاعل باشد و نه صرفاً واکنشی منفعلانه به شواهد (Peels, 2014, p. 475). او استدلال می‌کند که مدعای باورمندی غیراختیارگرایانه نادرست است و دست‌کم، از نظر مفهومی، می‌توان مثال‌هایی آورد که نشان دهند باور به‌نحو ارادی ممکن است. او، برای روشن‌کردن بحث، مجموعه‌ای از هشت شرط را از ادبیات فلسفی گرد می‌آورد که معمولاً به‌عنوان شروط لازم یا کافی برای امکان باور ارادی در نظر گرفته می‌شوند (Peels, 2014, p. 478):

^۱ توجه کنید که می‌توان این مثال‌ها را طوری صورت‌بندی کرد که ناظر به صرف اتخاذ یک تصمیم یا قصد باشد. برای مثال من تصمیم می‌گیرم که ثروتمند شوم و این تصمیم را براساس باور خود به موثق بودن میلیونر و قصد واقعی وی برای بخشش پول به خود می‌گیرم. نکته شایان توجه در این جاست که حتی اگر نسخه‌هایی از این مثال را ناظر به قصد صورت‌بندی کنیم، همچنان می‌توان روی صورت‌بندی اولیه ولمن نیز تأکید کرد که مطابق آن این پیدایش یک باور به میلیونر شدن است که محل بحث است نه هیچ قصدی به ثروتمند شدن. برای مثال میلیونر می‌تواند شرط کند که ثروت را می‌بخشد اگر و تنها اگر شخص صرفاً باور را در خود ایجاد کند و هیچ قصدی در این باره در ذهن وی وجود نداشته.

(۱) آگاهی فاعل به اینکه می‌تواند به اختیار باور بیاورد (C1):

(۲) آگاهی به اینکه در وضعیت خاص چنین کاری می‌کند (C2):

(۳) پایداری باور پس از این تصمیم (C3):

(۴) اینکه کنش باور بنیادی و مستقیم باشد (C4):

(۵) مبتنی بودن باور بر دلایل عملی (C5):

(۶) قصد آگاهانه برای شکل دادن باور (C6):

(۷) موجه بودن باور از طریق ارزش آن (C7):

(۸) استقلال باور از ملاحظات مربوط به صدق (C8).

به گفته پیلز، «شرط هشتم (C8) تنها شرطی است که از نظر او زائد و غیر ضروری است» (Peels, 2014, p. 480)، زیرا خودفریبی یا نادیده گرفتن صدق لازمه باور به نحو اختیاری نیست. سناریوهای وابستگی صدق به باور، که پیلز طراحی کرده، در پی آنند که نشان دهند چگونه ممکن است که باور به گونه‌ای ارادی شکل گیرد. سناریوی اصلی وابستگی صدق به باور به این صورت است: دکتر «ترنسپرنت»، که می‌تواند افکار را بخواند، به فردی می‌گوید اگر ظرف یک دقیقه باور پیدا کند که ۱۰ دلار دریافت خواهد کرد، واقعاً آن مبلغ را خواهد گرفت. فاعل با اندکی تأمل درمی‌یابد که اگر باور بیاورد، شرط محقق می‌شود و باورش صادق خواهد بود. پس عمداً تصمیم می‌گیرد که این باور را بسازد و نتیجه نیز تحقق می‌یابد. این مثال به خوبی نشان می‌دهد که باور می‌تواند نتیجه اراده مستقیم باشد و هفت شرط C1 تا C7 را برآورده می‌کند (Peels, 2014, pp. 482-483).

این نظریه سه پیامد اصلی دارد:

- نخست، نشان می‌دهد که باور ارادی، از نظر مفهومی، ناممکن نیست و، در نتیجه، تز قدرتمند غیراختیاری‌گرایی ابطال می‌شود.
- دوم، برای نسخه‌های روان‌شناختی نیز محدودیت مهمی فراهم می‌کند: شاید در اغلب شرایط روزمره نتوان باور را به اراده ساخت، اما در سناریوهای ممکن خاص چنین امکانی هست، پس، ناممکن بودن روان‌شناختی نیز نمی‌تواند مطلق باشد.
- سوم، نتیجه می‌گیرد که باور ارادی الزاماً به معنای «باور فارغ از صدق» نیست. برخلاف ویلیامز و دیگران، می‌توان به اختیار باور آورد و در عین حال همچنان نسبت به صدق آن حساس بود (Peels, 2014, pp. 487-490).

در پایان، پیلز اذعان می‌کند که سناریوهای وابستگی صدق به باور در زندگی واقعی نادر یا حتی ناممکن‌اند اما ارزش نظری‌شان در این است که نشان می‌دهند هیچ تناقض مفهومی در باور ارادی وجود ندارد. به این ترتیب، مقاله او بنیاد یکی از دگماهای دیرپای معرفت‌شناسی تحلیلی را به چالش می‌کشد و باب جدیدی برای بحث درباره نسبت میان اراده، صدق و باور می‌گشاید. (Peels, 2014, p. 491).

۳-۳. رویکرد آندرو رایسنر: جهش‌های معرفت

یکی از نظریه‌های برجسته در دفاع از امکان اختیار در باورمندی تحلیل آندرو رایسنر در مقاله «جهش‌های معرفت» (Reisner, 2013) است. در این مقاله، رایسنر از نوعی اختیارگرایی باورمندان محدود دفاع می‌کند، دیدگاهی که، برخلاف باور رایج به غیرارادی بودن باور، امکان انتخاب باور در شرایط خاصی را معقول می‌داند. در قلب این تحلیل، نقدی به شواهدگرایی سخت‌گیرانه نهفته است، دیدگاهی که، برپایه آن، تنها شواهد معرفتی می‌توانند دلایل مجاز برای باور محسوب شوند. رایسنر ابتدا میان دو نوع دلیل برای باور تمایز می‌گذارد: دلایل معرفتی که با صدق و شواهد پیوند دارند و دلایل غیر معرفتی که شامل ملاحظات عملی، روان‌شناختی یا اخلاقی‌اند (Reisner, 2013, p. 169).

رایسنر بر این باور است که، در وضعیت‌هایی که دلایل معرفتی ناکافی‌اند یا جهت مشخصی را الزام نمی‌کنند، فاعل معرفتی ممکن است مجاز باشد که، با تکیه بر دلایل غیر معرفتی، به صورت داوطلبانه یکی از مواضع باوری ممکن را برگزیند. این دیدگاه در تقابل با «تصویر سنتی» از باور قرار می‌گیرد که صرفاً مبتنی بر واکنش غیرارادی به شواهد است. او می‌نویسد که «اگر تنها سازوکار تنظیم باور حساسیت به شواهد باشد، در برخی موقعیت‌ها باور به واقع ممکن نخواهد بود، ولو اینکه صدق آن برای فاعل تضمین شده باشد» (Reisner, 2013, p. 172).

برای توضیح امکان اختیار در باور، رایسنر آزمایش فکری بدیعی با عنوان «بازی اعداد» طراحی می‌کند. ایده اصلی تصویرکردن شرایطی است که صدق گزاره موردباور وابسته به خود باور فاعل باشد. در اینجا شواهد مستقلی برای باور وجود ندارد بلکه سازوکار بازی تعیین می‌کند که تنها برخی از باورها پایدار و صادق خواهند بود.

۳-۳-۱. نسخه اول: بازی تک‌نقطه‌ای

فرض کنید آلیس به دستگاهی متصل است که، باور او درباره عددی که روی نمایشگر ظاهر خواهد شد مستقیماً تعیین‌کننده همان عدد است. دستگاه براساس تابعی خاص عمل می‌کند. اگر آلیس باور کند که عدد ۱۰۰ ظاهر می‌شود، دستگاه عدد ۵۱ را نشان می‌دهد و او ناچار می‌شود باورش را به ۵۱ تغییر دهد. سپس، دستگاه ۲۶.۵ را تولید می‌کند و این زنجیره ادامه می‌یابد. این فرآیند برای هر عددی ناپایدار است، مگر برای عدد «۲». اگر آلیس باور کند که «۲» ظاهر خواهد شد، نمایشگر واقعاً همان را نشان می‌دهد و باور او پایدار می‌ماند (Reisner, 2013, p.173).

نکته مهم اینجاست: هیچ شاهد مستقلاً برای اینکه چرا باید ۲ را انتخاب کند در اختیار آلیس نیست. تنها دانسته او از قوانین بازی -اینکه اگر ۲ را باور کند، همان رخ خواهد داد- دلیلی هنجاری برای انتخاب این باور فراهم می‌سازد. بنابراین، باور به ۲ نه به‌واسطه شواهد بلکه از راه انتخاب داوطلبانه ممکن می‌شود (Reisner, 2013, p.174).

۲-۳-۳. نسخه دوم: بازی چندنقطه‌ای

حال فرض کنید که سازوکار بازی تغییر کرده باشد و دو نقطه پایدار وجود داشته باشد: «۲» و «۲-». در این نسخه، اگر آلیس به ۲ باور بیاورد، نمایشگر ۲ را نشان خواهد داد و اگر به ۲- باور داشته باشد، نتیجه همان ۲- خواهد بود. بنابراین، هر دو باور صادق و پایدارند. اما آلیس هیچ شهادی برای برتری یکی بر دیگری ندارد. این وضعیت شبیه «الاغ بوریدان»^۱ است که میان دو کپه علوفه یکسان مردد می‌ماند: عقل نظری دلیلی برای ترجیح یکی بر دیگری ارائه نمی‌دهد ولی، برای رسیدن به صدق، باید یکی را انتخاب کرد. اینجاست که ظرفیت انتخاب داوطلبانه باور نقشی اساسی پیدا می‌کند (Reisner, 2013, p. 175).^۲

از نسخه اول می‌توان چنین نتیجه گرفت که، گاه حتی در غیاب شواهد صریح، فرد می‌تواند به‌واسطه درک سازوکار حقیقت‌ساز به یک باور برسد. اما نسخه دوم نشان می‌دهد که در مواردی هیچ شهادی وجود ندارد که یک گزینه را ترجیح دهد و تنها راه دستیابی به صدق انتخاب ارادی است. بنابراین، اختیار در باور نه دل‌خواهی و بی‌ضابطه بلکه نقشی عقلانی در موقعیت‌های معرفتی باز ایفا می‌کند. این همان چیزی است که رایسنر آن را «جهش معرفت» می‌نامد: گذار از بلا تکلیفی به یک نقطه پایدار معرفتی که بدون انتخاب داوطلبانه دست‌یافتنی نیست (Reisner, 2013, p. 176). رایسنر این تحلیل را با مفهوم دانش هنجاری صورت‌بندی می‌کند: فاعل وقتی دلیلی برای باور به b دارد که بداند اگر به b باور داشته باشد، آنگاه b صادق خواهد بود. براین اساس، او سه شرط (فرمول D) را برای جواز انتخاب باور معرفی می‌کند (Reisner, 2013, p.177):

(A) شواهد الزام‌آور نباشند.

(B) فاعل بداند که باورش موجب صدق گزاره می‌شود.

^۱ اشاره به «الاغ بوریدان» در اینجا صرفاً یک کاربرد استعاری و تاریخی دارد. این تمثیل، وضعیت بن‌بست و نارسایی عقل نظری را در مواجهه با دو گزینه دارای ارزش معرفتی یکسان (صادق/پایدار) نشان می‌دهد و بر خلاف اصطلاح دقیق‌تر «ترجیح بلا مرجح»، بر «مردد ماندن عملی» و ضرورت انتخاب تأکید می‌کند.

^۲ ممکن است به این مثال ایراد گرفته شود که در این جا صرفاً یک رابطه علی-معلولی میان باور من و رخداد در جهان برقرار است نه یک رابطه کشفی و حکایتگری میان گزاره و واقعیت. در پاسخ می‌توان گفت که برخی از مهم‌ترین تئوری‌های بازنمایی ذهنی، مبتنی بر روابط علی-معلولی میان حالات ذهنی بازنمایانگر و واقعیت هستند. به علاوه در مثال رایسنر، در هر صورت باور انتخابی آلیس (چه ۲ و چه ۲-)، تضمین می‌کند که باور او قطعاً صادق خواهد بود اگرچه این تضمین به واسطه یک رابطه علی-معلولی خاص باشد.

(C) هیچ گزینه یکتایی به‌واسطه دانش هنجاری الزام نشود.

به این ترتیب، اختیار باور فقط در شرایطی ممکن است که شواهد قاطع وجود نداشته باشد و فرد آگاه باشد که باور او صادق‌آور است. رایسنر تصریح می‌کند که چنین اختیاری نه محصول امیال شخصی یا تعصب بلکه برخاسته از اقتضائات عقل عملی در موقعیت‌های باز و ناتمام معرفتی است. در مواردی با ریسک بالا و کنش اجتناب‌ناپذیر، حتی دلایل عملی می‌توانند فاعل را به انتخاب یک باور متعهد سازند (Reisner, 2013, pp. 178–179).

باین حال، رایسنر از نقدهای احتمالی نیز غافل نیست. یکی از نقدها به مسئله تمایز میان «باور» و «پذیرش روانی» بازمی‌گردد. به عبارت دیگر، اگر فاعل صرفاً، برای رسیدن به پایداری ذهنی یا اجتناب از بن‌بست تصمیم‌گیری، گزاره‌ای را بپذیرد، آیا این پذیرش را می‌توان «باور» در معنای معرفتی دانست؟ رایسنر، در پاسخ، بر تفاوت میان «شرط علی باور» و «شرط هنجاری باور» تأکید می‌کند و نشان می‌دهد که اگر گزاره‌ای صرفاً، در صورت باور، صادق شود و فاعل این را بداند، آنگاه داشتن آن باور نوعی تطابق با هدف معرفتی باور - یعنی صادق - است (Reisner, 2013, p.180). افزون‌بر آن، رایسنر این نظریه را با روان‌شناسی ذهن نیز هماهنگ می‌بیند، مشروط به اینکه اختیار باور به معنای «توانایی تولید ارادی باور» در موارد خاص و محدود در نظر گرفته شود نه به‌عنوان یک قاعده عام و گسترده (Reisner, 2013, p.181).

در مجموع، رایسنر، در مقاله خود، تلاش می‌کند که شکاف میان نظریه‌های غیرارادی باور و واقعیت تصمیم‌گیری انسانی را پر کند. نظریه او نشان می‌دهد که اگر باور را صرفاً به واکنش در برابر شواهد تقلیل دهیم، ممکن است نسبت به پیچیدگی‌های موقعیت‌های انسانی و تعامل عقل نظری و عملی غافل بمانیم. در نقطه مقابل، تحلیل رایسنر، نوعی عقلانیت وسیع‌تر را پیشنهاد می‌کند که، در آن، فاعل می‌تواند در وضعیت‌های نامعین معرفتی، با شناخت نسبت به پیامدهای باور، دست به انتخاب بزند، انتخابی که نه منحل عقلانیت بلکه بازتابی از آن است (Reisner, 2013, pp. 182–183).

۴. ارزیابی انتقادی اختیارگرایی معاصر: از نقد آنتیل تا توسعه مفهومی و معرفت‌شناختی

گریگوری آنتیل، در مقاله خود «بازبینی آزادی معرفتی» (Antill, 2020)، تلاش می‌کند تا به یک بازاندیشی انتقادی در باب امکان و مشروعیت باورمندی به‌نحو اختیاری، به‌ویژه در شرایطی که باورهای ما از جنس باورهای خودتحقق‌بخش باشند، دست یابد. آنتیل، با بررسی تحلیلی ساختار این‌گونه باورها و نقد استدلال‌ات نظریه‌پردازانی چون دیوید ولمن، در پی آن است که نشان دهد که این دست از باورها، به‌رغم ویژگی خاصشان، استثنایی موجه برای قاعده عام «عدم امکان یا عدم مشروعیت باور اختیاری» محسوب نمی‌شوند (Antill, 2020, p. 793).

آنتیل بحث خود را با مثالی آغاز می‌کند که طی آن فردی با وعده‌ای از سوی یک میلیاردر مواجه است، وعده‌ای که طبق آن اگر فرد باور داشته باشد که میلیونر خواهد شد، آنگاه میلیونر می‌شود. در چنین مثالی، به نظر می‌رسد که فرد می‌تواند صرفاً با باور داشتن به یک گزاره آن را به حقیقت بدل سازد، حال آنکه این با شهود رایج درباره وابستگی باور به شواهد معرفتی در تعارض قرار می‌گیرد. این وضعیت بستری برای تأمل در مورد امکان وجود «آزادی معرفتی» فراهم می‌آورد، وضعیتی که، به موجب آن، فرد بتواند به دلایل غیر معرفتی به گزاره‌ای باور پیدا کند و این باور نه تنها ممکن بلکه از منظر معرفتی نیز موجه تلقی شود (Antill, 2020, p. 794).

در پاسخ به این مسئله، آنتیل ابتدا به بازسازی نظریه دیوید ولمن می‌پردازد که از مدافعان پرنفوذ امکان باور اختیاری در موارد خاص باورهای خودتحقق‌بخش است. از منظر ولمن، فرد در چنین مواردی از نوعی آزادی معرفتی برخوردار است، بدین معنا که اختیار دارد، بر اساس دلایل عملی و شخصی، به گزاره‌ای باور بورزد. استدلال وی مبتنی بر دو مدعای اساسی است: نخست آنکه، در مورد باورهای خودتحقق‌بخش، نوعی تساهل معرفتی وجود دارد، بدین معنا که هر دو موضع باورداشتن و باورنداشتن به یک گزاره از منظر معرفتی موجه‌اند و، دوم آنکه، این وضعیت زمینه را برای باورمندی به نحو اختیاری فراهم می‌کند، زیرا اگر هر دو گزینه از نظر معرفتی پذیرفتنی باشند، فرد می‌تواند، با رجوع به ملاحظات عملی، یکی را بر دیگری ترجیح دهد (Velleman, 2000a, p. 277).

آنتیل این دو مؤلفه را به ترتیب تحلیل و نقد می‌کند. در گام نخست، وی با ارجاع به تمایز مطرح شده توسط ولمن میان دو هدف متفاوت در فرآیند باورمندی -هدف «داشتن یک باور صادق» (حالت‌محور) و هدف «باور به گزاره‌ای که صادق است» (گزاره‌محور)- به تحلیل ساختار باور می‌پردازد. آنتیل نشان می‌دهد که، در مورد باورهای خودتحقق‌بخش، وابستگی معمول این دو هدف از میان می‌رود. به طور مشخص، هم‌ارزی‌ای که در حالت عادی حکم می‌کند که رسیدن به حالت صادق بودن باور (هدف حالت‌محور) مستلزم تعیین صدق مستقل گزاره (هدف گزاره‌محور) است در اینجا فرو می‌ریزد. ممکن است در صورت باور به گزاره‌ای، آن گزاره صادق شود اما این به معنای آن نیست که فرد، برای باورداشتن به آن، شواهدی در اختیار دارد که مستقلاً دلالت بر صدق گزاره داشته باشد. از منظر آنتیل، اگر هدف اصلی باورمندی، درک حقیقت گزاره (هدف گزاره‌محور) باشد و نه صرفاً دستیابی به یک حالت ذهنی صادق (هدف حالت‌محور)، آنگاه نمی‌توان مشروعیت باور به چنین گزاره‌ای را صرفاً به اتکای آینده‌ای که خودش خلق می‌کند توجیه کرد. (Antill, 2020, p. 799) آنتیل از این فروپاشی استفاده می‌کند تا استدلال کند که اگر هدف اصلی ما هدف گزاره‌محور باشد (همان‌طور که او معتقد است)، آنگاه مجاز بودن معرفتی غیر ممکن است. اما اگر هدف صرفاً حالت‌محور بود، ولمن پیروز می‌شد. این تحلیل به آنتیل اجازه می‌دهد تا نشان دهد که، از منظر معرفتی، حتی در شرایطی که گزاره موردنظر، در صورت باور یافتن، به حقیقت می‌پیوندد، فرد هنوز در جایگاهی نیست که به طور موجهی به آن باور داشته باشد، زیرا تمایز میان آنچه هست و آنچه خواهد بود هم‌چنان محفوظ است و فرد به شواهدی نیاز دارد که، از پیش و مستقل از عمل باورکردن، صدق گزاره را اثبات کند (Antill, 2020, p. 800).

در ادامه، آنتیل به ادعای دوم ولمن، یعنی امکان باورمندی به‌نحوِ اختیاری در موارد یادشده، می‌پردازد. او تلاش می‌کند نشان دهد که حتی اگر باور به گزاره‌ای از حیثِ معرفتی موجه باشد، این به معنای امکان انتخاب آن بر مبنای ارادهٔ شخصی نیست. آنتیل، در تحلیل خود، از تمثیل‌های اخلاقی استفاده می‌کند و وضعیت را با مواردی از تعادل اخلاقی یا «موارد بوریدانی» مقایسه می‌کند، موقعیت‌هایی که، در آن، فرد میان دو گزینه هم‌ارزش مردد است و انتخاب نه بر مبنای ترجیح معرفتی یا اخلاقی بلکه به‌واسطهٔ یک «تصمیم ارادی» انجام می‌شود (Antill, 2020, p. 802).

براساس این تمایز، آنتیل استدلال می‌کند که دلایل ولمن برای جواز باور، تنها هدف کسب یک باور صادق را محقق می‌کند اما در مورد هدف تعیین صدق گزاره باور شده شکست می‌خورد. با استفاده از این چارچوب، آنتیل نشان می‌دهد که باور، برخلاف کنش عملی، به‌گونه‌ای تعریف می‌شود که باید معطوف به حقیقت باشد نه ترجیح یا منفعت. در نتیجه، انتخاب میان دو باور، حتی اگر هر دو از منظر معرفتی موجه تلقی شوند، نمی‌تواند صرفاً براساس تمایلات عملی یا دل‌بخوایی شکل گیرد. از این رو، فرض وجود «قدرت اراده» برای شکل‌گیری باور، اگر هم قابل‌تصور باشد، نمی‌تواند نقشی در فرآیند استدلال نظری ایفا کند. زیرا استدلال نظری نیازمند نتیجه‌گیری دربارهٔ درستی گزاره‌ای خاص است نه صرفاً اتخاذ یک حالت ذهنی موجه (Antill, 2020, p. 805).

آنتیل تأکید می‌کند که این تمایز صرفاً نظری یا زبانی نیست بلکه به ساختار درونی فرآیند باورمندی بازمی‌گردد. آنچه در باور اهمیت دارد نسبت آن با حقیقت است، یعنی فرآیند استنتاج و تأملی که به نتیجه‌ای معرفتی دربارهٔ وضعیت جهان منجر می‌شود. بنابراین، اگر فردی صرفاً، به‌خاطر میل شخصی‌اش به میلیونر شدن، باور داشته باشد که میلیونر خواهد شد، حتی اگر آن باور به حقیقت بپیوندد، این بدان معنا نیست که او به‌درستی یا به‌نحوِ موجهی به آن باور دست یافته است. او صرفاً گزاره‌ای را باور کرده که بعداً درست از آب درآمده نه گزاره‌ای که به‌واسطهٔ استدلال به درستی قطعی و تعیین‌کننده‌اش پی برده باشد. به بیان آنتیل، دلایل موجود صرفاً یک جواز مشروط را فراهم می‌کنند که در صورت انتخاب p ، باور موجه خواهد بود اما این دلایل قادر نیستند که حقیقت p را در برابر $\text{not-}p$ تعیین کنند. از این رو، انتخاب براساس ترجیح عملی (بردن یک میلیون دلار) «دورزدن» فرآیند استدلال نظری است و نه «نتیجه‌گیری» از آن (Antill, 2020, p. 807).

در پایان، آنتیل نتیجه می‌گیرد که مواردی چون باورهای خودتحقق‌بخش نمی‌توانند مجوزی برای پذیرش باور اختیاری باشند. این باورها، اگرچه در ظاهر امکان آزادی معرفتی را پیش می‌کشند، در واقع، با ساختار و هدف معرفت‌شناسی باور تعارض دارند. پذیرش امکان باورمندی به‌نحوِ اختیاری در چنین شرایطی مستلزم چشم‌پوشی از هدف اصلی باور، یعنی کشف حقیقت، و جانشین کردن آن با اهدافی بیرونی و عمل‌گرایانه خواهد بود. در نگاه آنتیل، حتی در مواردی که فرد می‌داند نتیجهٔ باورش منجر به درستی آن گزاره خواهد شد، باز هم نمی‌تواند به‌درستی بگوید کدام گزاره را باید باور کند. دانستن اینکه هر باوری درست از آب در خواهد آمد متفاوت است با دانستن اینکه چه چیزی «درست»

است. این تمایز بنیادین، پایه‌ای‌ترین مانع در برابر پذیرش باورمندی به‌نحو اختیاری در موارد خاص همچون باورهای خودتحقق‌بخش به شمار می‌رود (Antill, 2020, pp. 810-812).

نقد آنتیل به‌خوبی نشان می‌دهد که باورهای خودتحقق‌بخش نمی‌توانند استثنایی موجه برای عدم امکان باور اختیاری باشند، زیرا حتی اگر درنهایت صادق شوند، از حیث معرفتی موجه نیستند. باین حال، تمایز شهودی آنتیل میان «داشتن یک باور صادق» و «باور به گزاره‌ای که صادق است» نیازمند تدقیق بیشتر است، زیرا می‌توان اشکال کرد که اگر، درنهایت، برای هر دو مورد، این شواهد هستند که باور را موجه می‌سازند، چه دلیلی وجود دارد که یکی از آن‌ها را خلاف هدف درونی باور و عقلانیت نظری در نظر بگیریم؟ حتی اگر این اشکال نیز برطرف شود، تلاش آنتیل صرفاً نشان می‌دهد که باورهای ارادی فاقد ارزش معرفتی اند نه اینکه اصولاً امکان‌پذیر نباشند (Antill, 2020, p. 813). درواقع، اختیارگرایی درباب باور مدعی است که ما می‌توانیم به‌نحو اختیاری حالت باور را اتخاذ کنیم، بی‌آنکه الزاماً مدعی مشروعیت معرفتی آن باشد. ازاین‌رو، برای تکمیل و تقویت نقد آنتیل لازم است نشان داده شود که اولاً باورهای خودتحقق‌بخش، از لحاظ ارتباط با شواهد، دچار یک مشکل جدی هستند و ثانیاً در مواقعی که به نظر می‌رسد که به‌نحو اختیاری در حال باورکردن هستیم، درواقع از لحاظ روان‌شناختی چیزی به جز باورکردن در حال رخ دادن است (Antill, 2020, p. 814). بخش بعدی مقاله به دفاع از این دو ملاحظه اختصاص دارد.

۵. تکمله‌ای بر نقد آنتیل: از تمایز مفهومی تا زمان‌مندی معرفتی

باین‌همه، همان‌طور که در پایان بخش قبل به اجمال توضیح دادم، به نظرم می‌توان نقد آنتیل را در دو ساحت مکمل گسترش داد تا هم دامنه مفهومی آن تعمیق یابد و هم بنیان معرفت‌شناختی آن تقویت شود. این دو ملاحظه عبارت‌اند از:

۵-۱. تمایز میان گزاره‌باوری و تعهد باورانه

نخستین نکته به تفکیک میان «باور به یک گزاره» و «تعهد به یک گزاره» مربوط است. بسیاری از دفاع‌های اراده‌گرایانه از باور، درواقع، از نوعی تعهد معرفتی سخن می‌گویند و نه از «باور» به معنای روان‌شناختی دقیق آن. فرد می‌تواند نسبت به گزاره‌ای تعهد داشته باشد - مثلاً آن را فرض بگیرد، مورد آزمون قرار دهد یا حتی صرفاً ترجیح دهد که درست باشد - بدون آنکه واقعاً به آن باور داشته باشد. این سطح از تعهد، که اغلب ناآگاهانه و در حوزه ارزیابی‌های شناختی ابتدایی صورت می‌گیرد، با باور به معنای قوی و تمام‌عیار متفاوت است.

برای مثال، دانش‌آموزی را در نظر بگیرید که شب امتحان می‌گوید «من باور دارم که فردا موفق می‌شوم، چون این باور به من اعتماد به نفس می‌دهد» اما در پاسخ به پرسشی صریح درباره اینکه آیا واقعاً باور دارد، اذعان می‌کند که «نه، مطمئن نیستم اما ترجیح می‌دهم این‌طور فکر کنم». این مورد نشان می‌دهد که، درواقع، او در سطح «تعهد به یک گزاره» قرار دارد نه باور واقعی.

فیلسوفانی مانند جان ال. شلنبرگ بر این تمایز مفهومی تأکید کرده‌اند. او در تحلیل ایمان می‌نویسد که «تعهد به یک گزاره به معنای باور به آن نیست، بلکه نوعی عمل است که گویی آن گزاره صادق است، اغلب هم برای مقاصد عملی» (Schellenberg, 2005, p. 127). به همین ترتیب، پاملا هیرونیمی نیز در مقاله «نوع نادرست از دلیل» تصریح می‌کند که «همه تعهدهای ذهنی باور نیستند. ما می‌توانیم صرفاً، برای استدلال یا بررسی، خود را به ایده‌ای متعهد کنیم، بدون آنکه به آن باور داشته باشیم» (Hieronymi, 2005, p. 455). این تفکیک به خوبی دست ما را پر می‌کند تا نشان دهیم که در مواقعی که اراده‌گرایان فکر می‌کنند ما در حال تشکیل ارادی باور هستیم، درواقع، چیزی شبیه ولی متفاوت در حال وقوع است.

۲-۵. زمان‌مندی معرفتی و فقدان توجیه هم‌زمان

نکته دوم به بعد زمانی شواهد معرفتی بازمی‌گردد. حتی اگر بپذیریم که یک گزاره در آینده صادق خواهد بود یا در آینده شواهدی در تأیید آن خواهیم داشت، این امر مجوزی برای باور فعلی به آن نیست. موجه‌بودن باور مستلزم هم‌زمانی میان «دسترسی به شواهد» و «تشکیل باور» است. باور به یک گزاره بدون شواهد بالفعل، حتی اگر آن گزاره در آینده موجه یا صادق شود، از منظر معرفتی، در لحظه پذیرش، ناموجه باقی می‌ماند.

برای روشن‌تر شدن این مسئله، فرض کنید فردی می‌گوید که «من باور دارم که در آینده فلان نظریه علمی تأیید خواهد شد؛ پس اکنون هم به آن باور دارم» اما در حال حاضر هیچ شواهدی برای درستی آن نظریه ندارد. او تنها به «احتمال آینده» تکیه می‌کند. این شکل از باور مصداقی از «ناهم‌زمانی معرفتی» است که اعتبار در لحظه برای باور ایجاد نمی‌کند. همین اصل توسط فیلسوفانی چون ارنست سوسا نیز تأیید شده است. او در بحث درباره «باور شایسته» می‌گوید که «یک باور تنها زمانی از حیث معرفتی شایسته است که هم صادق باشد و هم به واسطه شایستگی فاعل در لحظه باور صادق باشد» (Sosa, 2007, p. 72). به طور مشابه، تیموتی ویلیامسون، در دفاع از نظریه معرفت‌محور باور، می‌نویسد که «توجیه معرفتی را نمی‌توان پیش‌بینی کرد. توجیه باید در زمان باور در دسترس باشد» (Williamson, 2000, p. 255). با عنایت به این نکته، می‌توان تصدیق کرد که حتی اگر باورهای خودتحقق‌بخش، در نهایت، همراه با شواهد باشند، چون این شواهد هم‌زمان با شکل‌گیری باور وجود ندارد، نمی‌توان آن باورها را مبتنی بر شواهد و عقلانی دانست. بدین ترتیب، این دو نقد مکمل - یکی مفهومی و دیگری زمانی - در کنار یکدیگر نشان می‌دهند که رویکردهای اراده‌گرایانه نه تنها در سطح تحلیل معرفتی بلکه در خود ساختار باور نیز با اشکالاتی بنیادین مواجه‌اند. تمایز میان «باور به گزاره» و «تعهد به گزاره» از یک سو و لزوم «هم‌زمانی توجیه معرفتی» از سوی دیگر، هر دو، مؤید خوانش آنتیل‌اند و نشان می‌دهند که محدودیت‌های باور به نحو ارادی گسترده‌تر از آن است که تصور شده است. این تحلیل‌های مکمل نه فقط نقد آنتیل را تقویت می‌کنند بلکه زمینه فهمی دقیق‌تر از پیوند اراده، باور و عقلانیت معرفتی را فراهم می‌سازند.

درنهایت، باتوجه به تحلیل آنتیل و تکمله‌ای که در این فصل بیان شد، باور ارادی نه تنها از حیث توجیه معرفتی با دشواری روبه‌روست بلکه در سطح ساختار و کارکرد خود باور نیز آسیب‌پذیر است. به این ترتیب، تصویر روشن‌تری از محدودیت‌های اختیارگرایی در باب باور به دست می‌آید، محدودیت‌هایی که نشان می‌دهند پذیرش باور به نحو ارادی مستلزم نادیده گرفتن خاصیت ذاتی کاشف از حقیقت بودن باور در سامان‌دهی حیات معرفتی ماست.

۶. نتیجه‌گیری

در این مقاله تلاش شد، با بررسی خاستگاه‌های نظری و تحولات اخیر در حوزه باورمندی به نحو ارادی، تصویری روشن از شکاف میان سنت غیراختیارگرایانه و رویکردهای اختیارگرایانه معاصر ارائه گردد. باور، در تلقی رایج سنت تحلیلی، پاسخی شناختی به شواهد و قرائن است، یعنی باورمندی برخاسته از مواجهه با دلایلی است که صدق یک گزاره را گواهی می‌دهند نه نتیجه تصمیم یا اراده صرف فاعل. در نتیجه، باور واجد خصیصه‌ای غیراختیاری تلقی می‌شود. با این حال، در سال‌های اخیر، موجی از نظریه‌ها در دفاع از نقش، هرچند، محدود اراده در شکل‌گیری باور پدید آمده است، از جمله رویکرد رایسنر در قالب «جهش‌های معرفتی» و دیدگاه ولمن و پیلز که از اختیارگرایی غیرمستقیم دفاع می‌کند. این نظریه‌ها درصددند نشان دهند که، در موقعیت‌های خاص، فاعل می‌تواند و حتی باید، با تکیه بر دلایل غیر معرفتی (نظیر دلایل عملی، روانی یا اخلاقی)، تصمیم بگیرد که گزاره‌ای باور آورد، به‌ویژه در مواردی که آن گزاره واجد ویژگی خودتحقق‌بخشی است.

در پرتو تحلیلی که آنتیل ارائه می‌دهد، روشن می‌شود که تلاش‌های اختیارگرایانه معاصر در دفاع از امکان باورمندی ارادی، از منظر معرفتی، با دشواری‌های بنیادینی مواجه‌اند. نظریه‌هایی چون دیدگاه رایسنر، در قالب جهش‌های معرفتی و تحلیل‌های ولمن و پیلز از سناریوهای خودتحقق‌بخش، با تکیه بر دلایل عملی، روان‌شناختی یا شرطی، می‌کوشند امکان نوعی اختیارگرایی باورمندانه را در موقعیت‌هایی خاص موجه جلوه دهند. با این حال، همان‌طور که از منطق نقد آنتیل برمی‌آید، در چنین مواردی، آنچه در واقع شکل می‌گیرد نه باور به معنای دقیق روان‌شناختی آن بلکه نوعی تعهد باورانه یا تعلیق مصلحتی است. گرچه نقد آنتیل نسبت به این دیدگاه‌ها مؤثر است اما قوت کافی ندارد. پس برای غنا و تکمیل استدلال او نیاز است مباحثی به آن افزوده شود:

(۱) تمایز میان گزاره‌باوری و تعهد شناختی. افراد ممکن است خود را متعهد به گزاره‌ای کنند یا در سطحی عملکردی با آن عمل کنند، بی‌آنکه واقعاً به آن باور داشته باشند. غفلت از این تمایز موجب خلط میان ساختارهای معرفتی باور و سازوکارهای انگیزشی یا کنشی می‌شود. (۲) بُعد زمانمندی در توجیه معرفتی. حتی اگر گزاره‌ای در آینده صادق شود یا در آینده‌ای نزدیک باور به آن موجب صدق گردد، مادام که فاعل، در لحظه باور، شواهد مستقلاً در اختیار ندارد، باور وی از منظر معرفتی ناموجه است یا آنکه اصلاً نمی‌تواند باور داشته باشد و حالت ذهنی وی چیزی دیگری (مثلاً از جنس

میل یا تصمیم) است. این اصل، که می‌توان آن را «هم‌زمانی توجیه و باور» نامید، به روشنی از سنت معرفت‌شناسی شاهدمحور پشتیبانی می‌گیرد.

براین اساس، پاسخ نهایی مقاله به پرسش آغازین چنین است: تا زمانی که باور را به‌مثابه پاسخی عقلانی به شواهد و در پیوند با صدق تلقی کنیم، نمی‌توان به‌طور موجه از دخالت اراده در شکل‌گیری باور دفاع کرد. نظریه‌های اختیارگرایانه، به‌رغم نوآوری‌هایشان، یا دچار خلط مفهومی میان تعهد و باور می‌شوند یا، با تکیه بر پیامدهای آینده، اصل زمانمندی توجیه را نقض می‌کنند. در نتیجه، دفاع از غیراختیارگرایی، اگر با دقت تحلیلی و حساسیت به ساختار معرفتی همراه باشد، هم‌چنان دفاع‌پذیرتر به نظر می‌رسد.

با این همه، این نتیجه به معنای پایان بحث نیست. پرسش از مرزهای تعامل میان اراده و باور همچنان گشوده است: آیا گونه‌هایی از تعهدات ذهنی می‌توانند نقش عملی معتبری در زندگی شناختی ما ایفا کنند، بی‌آنکه جایگزین باور شوند؟ و آیا امکان دارد که، شرایطی خاص، همچون زمینه‌های اخلاقی یا اگزستانسیال، توجیهی متفاوت برای نوعی «باور به‌نحو ارادی» فراهم آورند؟ پرداختن به این پرسش‌ها می‌تواند مسیر پژوهش‌های بعدی را روشن کند و بحث اختیارگرایی باورمندان را از سطح نقد صرف به حوزه‌ای سازنده‌تر و ایجابی‌تر بکشاند.

References

- Alston, W. P. (1988). The deontological conception of epistemic justification. *Philosophical Perspectives*, 2(2), 257–299. <https://doi.org/10.2307/2214075>
- Antill, G. (2020). Epistemic freedom revisited. *Synthese*, 197(2), 793–815. <https://doi.org/10.1007/s11229-018-01956-0>
- Clifford, W. K. (1877). The ethics of belief. *Contemporary Review*, 29, 289–309. <https://doi.org/10.1017/CBO9781139149884.007>
- Feldman, R. (2000). The ethics of belief. *Philosophy and Phenomenological Research*, 60(3), 667–695. <https://doi.org/10.2307/2653822>
- Harman, G. (1973). *Thought*. Princeton University Press. <https://doi.org/10.1515/9781400868995>
- Hieronymi, P. (2005). The wrong kind of reason. *The Journal of Philosophy*, 102(9), 437–457. <https://doi.org/10.5840/jphil2005102934>
- Peels, R. (2014). Believing at will is possible. *Australasian Journal of Philosophy*, 92(3), 475–492. <https://doi.org/10.1080/00048402.2014.892492>
- Reisner, A. (2013). Leaps of knowledge. In T. Chan (Ed.), *The aim of belief* (pp. 167–183). Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199691517.003.0009>
- Schellenberg, J. L. (2005). *Faith as venture*. Cornell University Press. <https://doi.org/10.7591/9781501729904>
- Sosa, E. (2007). *A virtue epistemology: Apt belief and reflective knowledge*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199297023.001.0001>
- Velleman, D. (1989). *Practical reflection*. Princeton University Press. <https://doi.org/10.1515/9781400860319>
- Velleman, D. (2000a). On the aim of belief. In *The possibility of practical reason* (pp. 244–281). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1093/0199276132.003.0011>
- Williams, B. (1973). *Problems of the self: Philosophical papers 1956–1972*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511621253>
- Williamson, T. (2000). *Knowledge and its limits*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/019925656X.001.0001>